

УДК 027.022:021](510)(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2023.3(320).48-52

Сі Сінвень,

аспірант кафедри цифрових комунікацій
та інформаційних досліджень
Харківської державної академії культури,
e-mail: 305292596@qq.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1453-9886>

Напрями соціокультурної модернізації публічних бібліотек Китаю*

Для організації обслуговування окремих груп населення бібліотеки використовують нестационарні форми — пересувні пункти, наявні в усіх публічних бібліотеках КНР. Мобільні книгозбірні діють за побажаннями читачів, зазвичай людей похилого віку, та обслуговують віддалені райони міста, орієнтуючись на користувачів з обмеженими можливостями.

Важливе місце у формуванні іміджу публічної бібліотеки як загальнодоступного інформаційного сервісного центру відіграє бібліографічна робота, що впливає на ефективність та якість функціонування книгозбірні загалом, посилює її внесок в соціокультурний розвиток регіону. Потреба всебічної інтенсифікації бібліографічної роботи актуалізує завдання вдосконалення її організації. Цей напрям діяльності має на меті постійне нарощування обсягів бібліографічних ресурсів, підвищення їх якості та доступності ширшому колу користувачів, оптимізацію довідково-бібліографічного апарату, підвищення цифрової грамотності читачів, забезпечення широкого спектра інформаційних потреб тощо.

Довідково-бібліографічне обслуговування здійснюється відповідно до пріоритетів користувачів. Загальна кількість наданих довідок становить 4032, із них бібліографічних — 2047, каталожних — 1632, інтернет-довідок — 353. Упродовж року бібліотекарі проводять бібліотечно-бібліографічні заняття для учнів зі здобуття початкових бібліографічних знань і підвищення рівня бібліографічної грамотності. Для інформування користувачів про нові надходження книгозбірні організовують дні інформації та огляди новинок.

Сервісні послуги публічних бібліотек Китаю традиційно охоплюють індивідуальне та групове обслуговування в онлайн- і офлайн-форматах. У 2020 р. до цієї форми було залучено 36 абонентів індивідуального інформування, які отримали 907 видань за 36 темами; і 25 абонентів групового інформування, які отримали 210 видань за 25 темами.

Важливою частиною китайської культури інформаційного обслуговування залишається користування традиційною книгою. Бесіди про культуру читання допомагають користувачам набути необхідних навичок.

Соціокультурна модернізація публічних бібліотек супроводжується організаційними трансформаціями та постійною увагою менеджменту до кадрової політики. Зокрема, роботу публічної бібліотеки провінції Шаньдун забезпечують 23 відділи. В установі за контрактом працюють 222 співробітники, з них 22 мають магістерські та докторські ступені, 187 — вищу освіту. До роботи долучаються й волонтери.

Бібліотечні фахівці постійно працюють над підвищенням професійного рівня і як дієвий засіб підвищення кваліфікації розглядають участь у наукових і методичних конференціях, заходах, спрямованих на фаховий розвиток. Наприклад, на заняттях "Школи бібліотечної майстерності" було порушено такі питання: "Інформаційно-бібліографічне обслуговування користувачів: бінарні форми обслуговування"; "Віртуальна бібліографічна довідка: інноваційні напрями інформаційно-бібліографічної діяльності"; "Мультимедіа в бібліотеці"; "Нові рішення в організації бібліотечного простору". Майстер-класи керівників бібліотеки було присвячено питанням: "Планування та звітність у публічній бібліотеці"; "Віртуальні виставки: методика створення та організації"; "Нові бібліотечні послуги у практиці роботи бібліотек".

На цих заняттях бібліотекарів навчали різних форм і методів індивідуальної та масової роботи з відвідувачами.

* Закінчення. Початок див.: Вісник Книжкової палати. 2023. № 2. С. 49—52.

На початку року традиційно відбуваються наради бібліотечних працівників щодо підбиття підсумків за минулий рік і планування роботи в поточному році, визначення основних напрямів розвитку, створення належних умов для обслуговування читачів тощо. На щоквартальних інформаційних годинах бібліотекарі мають можливість ознайомитися з новинками літератури, методичними й бібліографічними матеріалами, інноваціями в роботі колег.

Складовою частиною системи підвищення кваліфікації є конкурси професійної майстерності, що розвивають творчу ініціативу бібліотечних фахівців, спрямовують на пошук нових прогресивних форм роботи з читачами. Кожен бібліотекар може звернутися за допомогою до методистів, одержати індивідуальну консультацію щодо обслуговування читачів, вивчення їхніх запитів та особливостей, проведення масових заходів тощо. На допомогу бібліотечним працівникам створюють бази даних сценаріїв і назв масових заходів, методичних і бібліографічних матеріалів тощо. Окреме місце в роботі книгозбірні посідають усні консультації та надання практичної допомоги бібліотекарям інших систем і відомств. Бібліотекам надають матеріали з методичними рекомендаціями та розробками, пам'ятки та листки-сигнали.

Модернізація соціокультурної діяльності супроводжується змінами у сфері кадрової політики бібліотек. Керівництво багато уваги приділяє формуванню організаційної культури, впровадженню новітніх управлінських технологій, посиленню комунікаційних зв'язків і мотивації працівників. Коли йдеться про китайські особливості кадрового менеджменту, то слід врахувати, що він базується на гармонійному поєднанні та співвідношенні принципів справедливості, стабільності й примусу. Адміністрація створює рівні можливості розвитку для кожного співробітника за відсутності непередбачуваних і надлишкових змін кадрової політики, ухвалює рішення, базуючись на нормативних документах. Фахівці зауважують, що останнім часом в публічних бібліотеках Китаю виражена тенденція до відмови від авторитарного стилю керівництва. Зокрема, "адміністрація тепер не має прямого права без обговорення з радою трудового колективу, призначати або звільнювати підлеглих, що сприяє демократизації управління".

Значну увагу в публічних бібліотеках Китаю приділяють формуванню позитивного іміджу серед населення, а також рекламній діяльності. Оголошення, листівки, візитівки книгозбірень

розповсюджують майже у всіх навчальних закладах міст, партнерських організаціях, на зупинках, дошках оголошень; бібліотекарі часто звітують про свою діяльність на шпальтах газет.

Публікації на сайті також слугують своєрідною віртуальною рекламою бібліотек та їхніх послуг. Важливим стимулом ефективної роботи є різноманітні щорічні конкурси, які не лише підвищують кваліфікацію та ерудицію співробітників, розкривають їхні організаторські здібності, а й допомагають виявити творчий потенціал, щоб сприяти професійному зростанню. Ці заходи демонструють позитивну динаміку підвищення фахової компетентності бібліотекарів, наявність у багатьох із них креативних ідей щодо популяризації книгозбірні серед громади міста, розширення аудиторії, популяризації систематичного читання тощо.

Перспективним напрямом розвитку публічних бібліотек Китаю є модель "бібліотека як освітній центр", що передбачає реалізацію програм самостійної освіти, самовдосконалення, освіти впродовж життя, створення умов для опанування інформації та знань як за особистісними програмами розвитку та самовдосконалення, так і за програмами навчальних закладів. Саме таку модель реалізує публічна бібліотека провінції Шаньдун, поєднуючи її з моделлю корпоративної діяльності. У книгозбірні працює гурток із навчання комп'ютерної грамотності людей з обмеженими фізичними та інтелектуальними можливостями. Читачі мають змогу індивідуально ознайомитися з технологічними процесами в інформаційному просторі.

Публічні бібліотеки виконують функції центрів розвитку громади та є закладами соціальної освіти. Вони й надалі надаватимуть допомогу в опануванні технічних засобів, сприятимуть швидкому й повному забезпеченню інформаційних потреб користувачів, серед яких інваліди та люди похилого віку.

Характерною особливістю діяльності публічних бібліотек Китаю є створення корпоративних об'єднань із закладами культури. Наприклад, публічна бібліотека м. Хайнань є складовою частиною потужного документно-інформаційного комплексу, що об'єднує бібліотеку, музей провінції Хайнань і Центр виконавського мистецтва. "Сховища бібліотеки містять понад 480 мільйонів друкованих видань: китайська художня література, всесвітня класика, періодичні видання, манускрипти та багато іншого. У бібліотеці створено спеціальні зали для людей із вадами зору, слуху, дітей, лекційний та

виставковий зали, зручний читальний зал на 1700 відвідувачів, обладнаний двома сотнями комп'ютерів. Велика увага приділяється розвитку сучасних методів обслуговування читачів як друкованими, так і електронними книгами та журналами, доступні множинні відеоресурси" [8].

Нині книжкові зібрання постійно поповнюються і коштом державного бюджету, і зусиллями великої кількості дарувальників. Корпоративне об'єднання із закладами культури розширює сервісні можливості бібліотеки. На її базі відбуваються фотовиставки, дитячі свята, зустрічі школярів із письменниками та книжкові ярмарки.

Важливим напрямом діяльності публічних бібліотек Китаю є кооперація з книгозбірнями університетів, надання доступу до численних баз даних власної генерації та запозичених. Підхід, спрямований на поліпшення інформаційного обслуговування читачів певної території, дає змогу якісно виконувати це завдання на основі використання розгалуженого довідково-бібліографічного апарату й надання максимально відкритого доступу до книжкових фондів. Яскравим прикладом втілення цієї моделі є співпраця місцевих публічних бібліотек провінції Шаньдун із Нішанською академією, заснованою 2009 р., що має сприяти вивченню й популяризації конфуціанської письмової традиції.

Класи Нішанської академії створено майже в кожній публічній бібліотеці провінції для проведення уроків із вивчення китайських стародавніх текстів. Заняття з усіма охочими, у тому числі дітьми та підлітками, безплатні й спрямовані на виховання юного покоління в дусі конфуціанства. Слід враховувати, що останніми

десятиліттями в Китаї відбувається процес "конфуціанського відродження", який має на меті шанування традиційної китайської культури та розбудову нової китайської "духовної цивілізації". Бібліотека бере активну участь у щорічних Нішанських форумах світових цивілізацій, які від 2010 р. відбуваються в провінції. Розгортанню цього процесу сприяє і той чинник, що "у 2014 році поряд з новою будівлею Публічної бібліотеки провінції Шаньдун було відкрито корпуси кампусу академії. Нині весь комплекс будівель, виконаний у стилі архітектури Цілу (стародавня назва провінції Шаньдун), нагадує про тисячолітні традиції китайської класичної освіти" [12]. У будівлі Шаньдунської бібліотеки регулярно відбуваються лекції для дорослої аудиторії та сімейні заняття для дорослих із дітьми.

Висновки. На підставі проведеного дослідження можна зробити висновок про форсовану модель модернізації мережі публічних бібліотек, яку започатковано й реалізовано в Китаї. Провідне місце у створенні інформаційної інфраструктури посідає держава, завдання якої — сприяти потужній модернізації інформаційної сфери та публічних бібліотек. Саме вони виконують головну роль в розбудові сучасного соціокультурного простору регіону, реалізуючи моделі відкритого інформаційного простору та центру дистанційного обслуговування, загальнодоступного інформаційного сервісного центру, інтегрованої моделі центру громадської та культурної діяльності, центру освіти впродовж життя, моделі створення корпоративних об'єднань із закладами культури та бібліотеками університетів.

Список посилань

1. Ашаренкова Н. Г. Мережа публічних бібліотек України: проблеми оптимізації / Н. Г. Ашаренкова. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2009. № 1. С. 26—37.
2. Ашаренкова Н. Г. Принципи діяльності публічної бібліотеки в нових історичних умовах. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2007. № 1. С. 62—68.
3. Бережна К. С. Формування комфортного інформаційно-комунікаційного середовища публічних бібліотек України. Молодий вчений. 2017. № 9. С. 142—146.
4. Богза Н. Публічна бібліотека в процесі трансформації: від інформаційної установи — до центру місцевої громади. Бібліотечна планета. 2011. № 4. С. 18—21.
5. Ковальчук С. До питання щодо нормативів ресурсного забезпечення публічних бібліотек (на прикладі матеріально-технічних ресурсів). Бібліотечна планета. 2014. № 1. С. 21—25.
6. Пащикова В. Публічні бібліотеки: виклики XXI століття. Бібліотечний форум України. 2010. № 4. С. 16—19.
7. Сенченко О. Особливості національних моделей "м'якої сили" КНР і США. Вісник Книжкової палати. 2022. № 8. С. 24—30.
8. Хао Ч. Проекти будівництва публічних бібліотек Китаю. Вісник Книжкової палати. 2018. № 5. С. 48—52.
9. Li G. The construction of modern public cultural service system and the development of public libraries: an analysis about the "Views on accelerating the construction of modern public cultural service system". Journal of Library science in China. 2015. Vol. 7. P. 18—29.

10. *Shandong Library*. URL: http://shandong.chinadaily.com.cn/sdct/2021-07/07/c_520986.htm (accessed: 18.12.2022).
11. Zheng G. London and Jinan: A visiting professor compares Jinan in China's Public Library System with that of Middlesex County. URL: <http://www.open-shelf.ca/jinan/> (accessed: 13.10.2022).
12. Zhihao T., Qian W. Shandong province promotes qilu cultural heritage. URL: http://www.chinadaily.com.cn/m/shandong/shandongculture/2016-06/01/content_25579026.htm (accessed: 16.11.2022).

Xi Xinwen,

*Graduate Student of the Department of Digital Communications
and Information Studies, Kharkiv State Academy of Culture*

Directions of socio-cultural modernization of public libraries in China

The article examines the leading directions of socio-cultural development of public libraries of the People's Republic of China. The activity of public libraries of three provinces, which implement models of open information space and remote service center, publicly available information service center, integrated model of community and cultural activity center, lifelong education center, and model of creating corporate associations with cultural institutions and university libraries, was analyzed.

Projects for the creation of a public library in Hainan province, which represents a model of a center for public and cultural activities, are highlighted; Sun Yat-Sen's book collections in Guangdong Province, which became the largest public library in the region; of the Jinan Public Library as a public information service center operating 24/7 all year round.

The dynamics of library work were analyzed, in particular the indicators of visits to reading rooms and Internet resources, document issuance, and reference and bibliographic service.

Ways of raising the professional level of library employees, such as participation in scientific and methodical conferences, events aimed at professional development, competitions of professional skills, etc., were considered.

The directions of the socio-cultural modernization of China's libraries are outlined, including the development of the public library as a publicly available information service center, organizational and personnel transformations, the introduction of service innovations, the participation of book collections in urban development projects, etc.

Keywords: librarianship; information communications; librarianship; public library; socio-cultural development; People's Republic of China

References

1. Asharenkova N. G. (2009). Meresha publiznux bibliotec Ukraini: problemi optimisazii. *Bibliotekosnavstvo. Documentosnavstvo. Informologiya*, 1, pp. 26—37.
2. Asharenkova N. G. (2007). Prinzipi diyalnosti publiznux bibliotec v novix istoriznix umovax. *Bibliotekosnavstvo. Documentosnavstvo. Informologiya*, 1, pp. 62—68.
3. Berechna K. S. (2017). Formuvannya komfortnogo informaziyno-komunicaziynogo seredovisha publiznux bibliotec Ukraini. *Molodiy vchenij*, 9, pp. 142—146.
4. Bogza N. (2011). Publizna biblioteka v prozesi transformazii: vid informaziynoi ustanovi — do zentru miszevoi gromadi. *Bibliotechna planeta*, 4, pp. 18—21.
5. Kovalcuk S. (2014). Do pitannya shodo normativiv resursnogo zabespeshennya publiznux bibliotec (na pricladi materialno-techniznux resursiv). *Bibliotechna planeta*, 1, pp. 21—25.
6. Pashkova V. (2010). Publishni biblioteku: vikluki XXI stolittja. *Bibliotechnuj forum Ukraini*, 4, pp. 16—19.
7. Senchenko O. (2022). Osoblivosti nazionalnux modeleyi "myakoi sili" KNR I SSHA. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 8, pp. 24—30.
8. Hao Zh. (2018). Proekty budivnistva publiznux bibliotec Kutayu. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 5, pp. 48—52.
9. Li G. (2015). The construction of modern public cultural service system and the development of public libraries: an analysis about the "Views on accelerating the construction of modern public cultural service system". *Journal of Library science in China*, 7, pp. 18—29.
10. *Shandong Library*. (2022). Available at: http://shandong.chinadaily.com.cn/sdct/2021-07/07/c_520986.htm [Accessed 18.12.2022].
11. Zheng G. (2022). *London and Jinan: A visiting professor compares Jinan in China's Public Library System with that of Middlesex County*. Available at: <http://www.open-shelf.ca/jinan/> [Accessed 13.10.2022].
12. Zhihao T. & Qian W. (2022). *Shandong province promotes qilu cultural heritage*. Available at: http://www.chinadaily.com.cn/m/shandong/shandongculture/2016-06/01/content_25579026.htm [Accessed 16.11.2022].

Надійшла до редакції 10 січня 2023 року

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 21783-11683ПР від 31.12.2015.

Формат 60x84^{1/8}. Ум. друк. арк. 6,05. Тираж 51 пр. Зам. 22.

Журнал надруковано на обладнанні Книжкової палати України

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1954 від 24.09.2004.

До уваги читачів: електронний варіант журналу "Вісник Книжкової палати" ISSN 2076-9555 (онлайн-версія) розміщено на сайті Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в розділі "Наукова періодика України":

http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/VKP/index.html